Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk



ÅRSSKRIFT

for gamle og nuværende elever fra

TØNDER STATSSEMINARIUM

1962

Bruhn & Knudsen

Ribe Landevej

aut. forhandler

HANS IVERSEN

Vestergade 6, Tønder tlf. 2 16 54

ISENKRAM . KØKKENUDSTYR . GLAS

PORCELÆN . SPORTSARTIKLER

Handelsbanken i Tønder

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Tlf. 2 25 40 fl. linier

Kontorer i Højer og Tinglev

HANS TYGESEN

Herremagasinet

Vestergade 1 – Tønder

Emil Wolffhechel

Tønder tlf. 2 14 65

Gardiner . Trikotage . Manufaktur

Sengeudstyr

Bageri og conditori

B. Brodersen

Østergade 45, Tønder telf. 2 20 83

Tønder Oste- og Kolonialforretning

Hans Lønborg

Vestergade 58 Tlf. 2 19 55

PFAFF *Symaskiner*

v/ H. Jensen

Østergade 50 - Tønder - Tlf. 2 10 64

Niels Bossen

PAPIR EN GROS

Nørregade 6 - Tønder - Tlf. 2 11 50

J. N. Jefsens boghandel

Telefon 2 23 41 . Tønder . Storegade 5

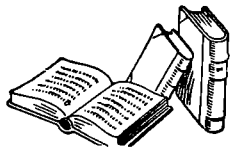

ÅRSSKRIFT

FOR GAMLE OG NUVÆRENDE ELEVER FRA
TØNDER STATSSEMINARIUM

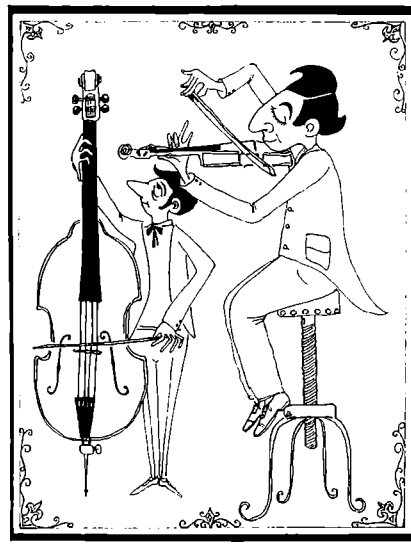

UDGIVET AF
TØNDRINGER-SAMFUNDET
NUMMER 20 . TØNDER 1962

INDHOLDSFORTEGNELSE

Asger Nyholm: Tale ved dimissionen 9. juni 1962 3
S. Hagen: Til minde om Jakob Holdt 7
Lo. (Flensborg Avis): Carlsberg-Fondens storstilede gave til Tønder museum 9
Erik Larsen: Lejrskole på Rømø 12
J. L.: Lærerportrætter 17
Hans H. Iversen: Rejsen til Grækenland 19
OBS.: Tønder er i udvikling 23
Året rundt 26
Dimissionsholdene 1962 28
Vore 25 års jubilarer 30
Hvor er de henne? 33
Jens Bastholm: Permanent svar 34
Siden sidst 36
Skal vi mødes til pinse? 42
Fra udvalget til udgivelse af en Tønderbog 44
Tøndringer-Samfundets regnskab 45

Forsiden: Vægmaleri på endevæggen i festsalen
(4×2,25 m – tempera)
Udført af Ole Jepsen, Erik Mylin og Poul Erik Sonne, S IV.

Tegning på titelblad: Jørgen Møballe, S I.

Redaktion: Th. Lauridsen og Erik Larsen (ansv.)

Tale ved dimissionen

9. juni 1962

Kære dimittender.

Må jeg på seminariets og på mine egne vegne ønske Dem tillykke til den afsluttede uddannelse. Det er en stor dag, når man har nået det mål, man har sat sig, og skal begynde på selvstændig måde på det arbejde, man har valgt. Dertil kommer jo yderligere det, at samfundet vil modtage Dem med åbne årme og bære Dem på hænder. Tænk blot på den tykke mappe, der ligger på seminariet, med tilbud om ledige stillinger. Man lover Dem i blomstrende superlative vendinger artige børn, elskelige kolleger, moderne lejligheder til billige priser, nem adgang til skov og strand eller andre naturskønheder – eller til et af landets mange kulturcentrer eller universitetsaspirerende byer.

Nå, De er vist nøgterne nok til at vide, at samfundet vil kræve valuta for alle de herligheder, man byder Dem. Og hvad så iøvrigt samfundet kræver eller ikke kræver, så håber og tror jeg, at De rent umiddelbart vil have en følelse af, hvilke forpligtelser, De går ind til.

Lærernes forpligtelser blev indgående drøftet ved et af elevforeningens udmærkede møder i dette forår. Det blev sagt, at det ikke kan være lærernes opgave at påtage sig den personlige opdragelse, som det påhviler hjemmet at give. Skolens første opgave er at lære børnene noget, give dem færdigheder og kundskaber. Det opdragende moment i skolen ligger i selve arbejdet. Den øvrige opdragelse skulle som sagt være hjemmets sag.

Det er kun godt, at det opdragende moment i arbejdet bliver understreget. Derom har Kerchensteiner sagt meget godt, som det er værd at lægge sig på sinde. Han kan fortælle om den moralske værdi, der ligger i arbejdet, fordi arbejdet tvinger en til at opgive sig selv, til at være saglig og objektiv, tvinger en til at gøre, ikke hvad man selv kræver, men hvad sagen kræver. Det er utvivlsomt rigtigt, at det kan blive et menneskes redning, hvis han har lært at arbejde,

eller som det er sagt: der er altid håb for en mand, der virkeligt og alvorligt arbejder.

Jeg skal også være den sidste til at benægte, at det ville være det lykkeligste, om hjemmene løste de øvrige opdragelsesmæssige opgaver. Det solideste grundlag for en personlig opdragelse er utvivlsomt det, som hjemmet giver, vel at mærke, hvis hjemmet magter den opgave. Men vi kommer jo ikke uden om, at i mange tilfælde magter hjemmene ikke denne opgave, og så må skolen træde til.

Der går en lærerig historie om Kristen Kold. Han rådede engang en ung mand, der havde afsluttet sin seminarieuddannelse, til at blive friskolelærer. Han sagde til ham: »Nu skal jeg sige Dem nogle af vanskelighederne ved den offentlige skole. For det første er der de dårlige hjem, der bryder alt det ned, som De bygger op. Dem kommer De ingen vegne med. Men børnene derfra, de stakler, dem er De nødt til at have i skolen. De skal få mennesker ud af dem, og De skal hjælpe dem frem i deres kristendom. Tror De, at De magter det? Nej, det tror De ikke. De bliver træt, og dernæst hård og kold, utålmodig og håbløs«. Den unge seminarist blev friskolelærer. – Denne historie fortæller jeg ikke til forherligelse af Kristen Kold og friskolen, men for at fremhæve det spørgsmål, som fortælleren stilfærdigt slutter med: hvem skulle så tage sig af børnene fra de dårlige hjem?

Nu kunne man gerne lade være at bruge udtrykkene: de gode og de dårlige hjem. Det lyder lidt farisæisk. Iøvrigt hænder det jo også, at opdragelsen af børnene slår fejl for de hjem, man synes er gode, og at børnene fra hjem, som bedømmes som dårlige, alligevel går ud i livet med en god ballast. Hovedsagen er imidlertid blot det, at der kommer børn i skolen, som af en eller anden grund netop ikke i deres hjem får den opdragelse, som det var hjemmets opgave at give dem. Bliver en lærer opmærksom på dette, og hvis han har menneskelig følelse for barnet, tror jeg ikke, han kan lade være med at prøve at bøde på det, som her er forsømt. At opgaven kan være vanskelig nok, behøver jeg ikke at fortælle Dem.

Men iøvrigt kommer man ikke bort fra, at hvadenten De ønsker det eller ikke, kan De slet ikke undgå at påvirke børnene. En lærer er jo ikke en maskine, der meddeler kundskaber. Han kan ikke stryge sit væsen af sig. Han kan ikke skjule sig selv for de børn, han daglig er sammen med. Det må komme frem, hvilke værdier han tror på, og hvilke værdier han ikke tror på. Ofte bliver hans vurderinger også børnenes.

Når jeg nævner dette, er det fordi spørgsmålet om værdier rum-

mer store problemer i vor tid. Det er forgæves, man spørger efter værdier, som står fast, som vi kan enes om. Det gælder kunsten, det gælder moralen, det gælder religionen. Det er, som om der er ved at brede sig den anskuelse, at alle meninger kan være lige gode og alle standpunkter lige berettigede. På det pædagogiske område kan man møde den opfattelse, at det nærmest er godt, om en lærer ikke har for faste anskuelser, for – som det siges, man skal ikke drive propaganda i skolen, ikke forkynde. Man skal lære børnene tolerance, lære dem at forstå, at også andre anskuelser end ens egne kan have deres berettigelse. Man hører således undertiden fremsat den påstand, at skolen skal fremstille de forskellige livsanskuelser og religioner, og så lade børnen selv til sin tid vælge, hvad de finder bedst. Det er næsten som om det drejede sig om et varemagasin, hvor man udstiller varerne til frit valg.

Det er at lægge spørgsmålet i et galt plan, hvis man tror, at læreren kan gøre dette uden selv at have et standpunkt. Man kan ikke tale om det, der har værdi for andre, hvis der ikke er noget, der har værdi for en selv. Respekt for andres vurderinger og meninger forudsætter, at man selv har respekt for sine egne meninger og vurderinger. Ellers bliver der ikke tale om tolerance, men om ligegyldighed. Skal De kunne tale med vægt om de livsanskuelser, de ideologier, de vurderinger, som meningerne brydes om, må De selv være engageret.

Derfor kommer De ikke uden om, at De selv indgående – med kritik og selvkritik – bør give Dem i kast med det spørgsmål, hvad De egentlig tror på, og hvad De ikke tror på. Måske synes De, situationen er forvirrende. Det er den også. Der er vel dem, der synes, at det grundlag, vor kultur hviler på, ikke har været nok til, at man på det grundlag har formået at skabe en ny og bedre verden. Nogle fristes til at kaste alle værdier overbord og vrænge ad det hele. Man kan også prøve, om det ikke er mennesker, der har svigtet gamle værdier, som fortjente at gøres stærkere gældende – eller om muligvis andre og højere ideer kan findes. Således kunne man i stedet for at vrænge ad fortiden spejde efter mulighederne i fremtiden.

Som en sådan skikkelse, der spejder ud i fremtiden, kan jeg ikke lade være at nævne for Dem en mærkelig mand, hvis ideer synes at vække mere og mere interesse. Hans navn er Pierre Teilhard de Chardin, han er død for få år siden. Han var jesuit, en højlærd forsker, der særlig beskæftigede sig med udviklingslæren og spørgsmålet om menneskets oprindelse. Han kan være vanskelig at følge, fordi hans

viden spænder så overordentligt vidt. Men så meget lader sig vel sige, at han i hele udviklingens historie, fra de mindste atomer og molekyler og til mennesket i dag, sporer en udvikling, en vækst, en bevægelse frem mod stadig højere mål. Og hvad der er særlig vigtigt: mennesket er ikke tilskuer, men er selv delagtig i denne bevægelse. Han placerer »fænomenet menneske« – dette er titlen på hans hovedværk – som led i en stigende »hominisering«, som han kalder det. Vi ville vel sige humanisering. I denne udvikling er det menneskets opgave at engagere sig. Det sker ved, at man dels arbejder på den fulde udvikling af sin egen personlighed og dels stræber mod et bevidst samvirke med de andre personligheder. Hele menneskers kontakt med hele mennesker er det mål, han tegner.

Hans udviklings-tro udspringer ikke af en billig optimisme. Han ved meget vel, at menneskehedens vej er en korsets, en lidelsernes vej. Men han vender ikke blikket mod fortiden med den gamle pessimists begrædelige betragtning, at der er intet nyt under solen og at alt er forfængelighed. Netop han, som kender fortiden og kender urtidens mennesker så godt som nogen, erklærer, at den sande videnskab er videnskaben om fremtiden. Med en velgørende tro på fremtiden vender han blikket hen mod kommende højere livsformer.

Lad så være, at den lærde jesuits tanker kan være vanskelige at følge. Han kan dog være forbilledlig i den tro på vækst og udvikling, uden hvilken en lærers gerning kan blive en træls vandring for ham selv og for børnene. Må jeg i den forbindelse tilsidst nævne en sætning fra den brevveksling mellem H. V. Clausen og H. P. Hanssen, som fornylig er udgivet af »Historisk Samfund for Sønderjylland«. Der skriver H. V. Clausen om sin virksomhed i et københavnsk gymnasium: »at give mig af med de unge er min lyst og glæde og at spejde efter muligheder i dem.«

Må jeg her fra seminariet give Dem det ønske med på vejen, at arbejdet i skolen må blive Deres lyst og glæde, og at de utrætteligt må spejde efter mulighederne i de børn, de arbejder med.



Til minde om

Jakob Holdt

Blandt kammerater, der blev dimitteret i 1927, vil det vække vemod, at Jakob Holdt ikke er mere. – Torsdag eftermiddag den 15. november 1962 døde han pludseligt, da han opholdt sig hos barberen i Bolderslev. Hans hustru, fru Else Holdt, blev tilkaldt og nåede at få talt et par ord med ham, inden han døde. Et stort følge fulgte Holdt til hans sidste hvilested på Bjolderup kirkegård. Ved et efterfølgende mindesamvær blev der talt smukke og anerkendende ord om hans liv og virke.

Der kan i dette skrift være grund til at gå lidt nærmere ind på Jakob Holdts levnedsløb. – Det var efter moden overvejelse, at han søgte optagelse på seminariet i Tønder. Han var da 23 år, og gennem alle fire år havde han målet for øje: at blive en vel skikket lærer i den danske skole. H.s evner var gode, og da han var en slider, blev resultatet også godt. I klassen og blandt lærere og elever var H. vel lidt, og han bevarede forbindelsen med seminariet helt til sin død. En mindesten for seminariets første forstander efter genforeningen, pastor Albeck, blev i året 1946 rejst i seminariets have på H.s initiativ. Det var da naturligt, at det blev ham, der holdt afsløringstalen. Lad os høre, hvad H. i talen siger om sin seminarietid: Det er ikke så let for en elev at tale om sin forstander; men i dyb ærbødighed og med megen tak skal jeg gøre det, fordi de fire år, jeg fik lov at færdes her på dette historiske og kønne sted, blev noget af det rigeste i min tilværelse, og det havde min kære forstander stor del i. – Vi

mindes også H. som »vært« ved vort jubilæumsstævne i pinsen 1952. Et nyt stævne var i hans tanker. Det skulle have været holdt i pinsen 1962, men hans kræfter slog ikke til; derfor blev det ikke til noget. – H.s livsgerning blev øvet i hans fødesogn, Bjolderup. Den blev øvet med stor flid og dygtighed; men han måtte sande, at det gjorde ikke gerningen lettere, når den skulle øves i hjembyens skole.

Holdt havde som ung lærer en lang og alvorlig sygdomsperiode, som nær havde slået ham ud. Han kom dog atter til at virke i skolens tjeneste; men rigtig stærk blev han aldrig siden. Af sygdommen havde han lært, at hans livsdag muligvis ville blive noget kortere end andres; men H. var som i alle andre forhold også forberedt på dette. Allerede for en del år siden havde han nedskrevet i et brev, hvorledes han kunne ønske sig, at hans afsked med jordelivet skulle forme sig. Dette brev blev først åbnet efter hans død. Hans ønske blev opfyldt. Evangeliet om den værkbrudne blev læst i kirken ved hans båre. Brevet slutter: Men at Jesus havde magt og vilje til at tilgive synder, blev alligevel, når alt andet smuldrede hen, det største. Sognepræsten, pastor Høgsgaard sluttede sin begravelsestale således: Jakob Holdt tilhørte en rig slægt, og han vedstod arv og gæld. Han følte sig stærkt knyttet til dette sogn, var en dygtig lærer, som mange gamle elever sikkert føler sig i taknemlighedsgæld til. Ja, han var en livsfilosof, ikke en, der efterlignede andre, men var sig selv, og som levede stærkt rodfæstet i sin kristne tro.

På væggen i H.s dagligstue finder vi det kendte ord: Ikke synes, men være. Vi, der kendte ham og holdt af ham, må sande, at dette ord var en virkelighed i hans liv og virke.

Mindet om Holdt vil leve længe blandt hans kammerater. For mig blev han mere end en kammerat. Han blev min ven.

Advent 1962. *S. Hagen.*

Carlsberg-fondens storstilede gave til Tønder museum

Overretssagfører Hertz' kostbare samling af sjældne nederlandske vægfliser, som er indsamlet i Tønder amt i årene 1920–40, medfører, at Tønder Museum rykker op i rang med de fornemste flisesamlinger

Den udstrakte anvendelse af nederlandske vægfilser i Tønder amt, i hele Vestslesvig og på de frisiske øer er meget særpræget for den gamle boligkultur, som endnu forefindes. Det er derfor ikke noget tilfælde, at Tønder Museum altid i særlig rigt udvalg har kunnet fremvise prøver på denne pragtfulde boligkultur og længe har ejet en samling, som har fået betegnelsen »den bedste i hele Skandinavien«.

Nu har Tønder Museum fået en storstilet gave fra Carlsberg-Fonden, bestående af en samling af de mest sjældne og kostbare nederlandske vægfliser, som er indsamlet i Tønder amt i årene 1920–40 af overretssagfører Knud Hertz, Kolding.

Man mener, at Tønder Museum nu med hensyn til sin flisesamling rykker op i rang med de fornemste flisesamlinger i verden og kommer til at stå omtrent på linje med flisemuseet i Delft i Nederlandene.

Det siger sig selv, at museets leder, dr. phil. Sigurd Schoubye, er henrykt for gaven. Den betyder en 300 procents tilvækst til museets flisesamling af de ældste, overvejende flerfarvede nederlandske fliser fra 1600–1675. Med denne tilvækst på 500 nederlandske fliser ejer Tønder Museum ca. 6.500 vægfliser. Alle fliser i Carlsberg-Fondens gave er unika, og flere af dem er meget sjældne – endog i Nederlandene.

Sigurd Schoubye oplyser, at overretssagfører Hertz allerede har interesseret sig for vægfliser, før museet i Tønder begyndte at samle. Han har derfor i flere år kunnet udvælge de bedste og sjældneste ting. Af værdi for Tønder er, at overretssagførerens store samling først og fremmest stammer fra vestslesvigske hjem nord for grænsen, nemlig fra området fra Højer til Rømø.

Overretssagfører Hertz har tilmed været meget omhyggelig med sin store samling. Han har således sørget for en fortegnelse over alle de steder, hvor han har erhvervet fliserne. Tønder Museum bliver derfor i stand til at stedfæste hver enkelt flise. Hertz' samling er gennem årene blevet en kvalitetssamling af internationalt format.

Den forøgelse af flisesamlingen, som museet nu får, rummer gamle, flerfarvede nederlandske fliser samt blåmalede fliser med skibsmotiver, havuhyrer og landsknægte.

Samlingens format er så betydelig, at man ikke uden store ændringer i museets nuværende udstillingsarrangement kan placere nyerhvervelsen på overskuelig måde.

Museumsinspektør dr. phil. Sigurd Schoubye har i mange år interesseret sig stærkt for vægfliser. Han har tidligere gjort opmærksom på, at man også har anvendt nederlandske vægfliser andre steder i Danmark, særlig i egne, hvor søfarten altid har spillet en rolle, bl. a. langs med Jyllands vestkyst, på Fanø, Læssø og på Amager. Men ingen steder har man anvendt nederlandske vægfliser så meget som på Tønder-egnen.

I visse sogne nord for Tønder finder man således fliser i praktisk taget hver eneste ældre bondegård, og er de der ikke mere, så har de dog været der. Opkøberne, hvis store interesse for denne specielle form for kunstindustri i den nyeste tid er stimuleret stærkt af moden med fliseborde, har nemlig prøvet på at rasere egnen. Fristelsen for landboerne har været stor. Særlig efter krigen opnåede fliserne fantasipriser, hvorved mange gamle huse på vesteregnen mistede deres fornemste pryd. Trods dette er dog meget endnu intakt, og det er fremdeles almindeligt på vesteregnen, at der findes flisebelægninger, især i køkkenerne.

Noget tilfælde er det altså ikke, at Tønder Museum i særlig rigt mål kan fremvise prøver på denne boligkultur og ejer en af de største samlinger uden for Nederlandene, i hvilken flere hundrede typer fra forskellige tidsaldre er repræsenteret.

Fra nyere tid finder man vel også fliser fra landsdelens egne fajancefabrikker, særlig fra Slesvig, Kellinghusen og Kiel, men af de mange tusinder fliser, som dækker såvel bondegårdes som byhuses vægge i Vestslesvig, er langt de fleste af nederlandsk oprindelse.

Dr. Schoubye gør opmærksom på, at den nederlandske påvirkning af bygninger og møbler m. m. allerede nåede frem til Vesteregnen på et ret tidligt tidspunkt. Allerede før 30 årskrigen har fliserne i enkelte huse antagelig været kendt og benyttet. Omkring 1620 nåede

studehandelen mellem Vestslesvig og Nederlandene sit højdepunkt, og allerede 100 år før var nederlandske dige-eksperter blevet taget med på råd, da de første planer om en inddigning af marsken på vesteregnen var fremme.

Selv om Tønder by allerede i midten af 1500-tallet mistede sin betydning som søfartsby, indskibedes der såvel i Rudbøl som Emmerlev og Ballum store mængder varer til Nederlandene, og søfarten kom særligt til at betyde noget for beboerne på Rømø.

Denne store skibsfart på vadehavet bar vidne om en foretagsomhed, som måtte sætte sig rige kulturelle spor. Men anvendelsen af vægfliser blev dog mere end blot et forbigående modelune. Den blev et egnspræg, som holdt sig gennem halvtredje hundrede år. Derfor er det muligt på Tønder Museum at følge flisernes udvikling fra renæssancens farvestrålende flisemønstre til Biedermeier-tidens beskedne, men dog hyggelige blomsterpotter.

Omkring år 1600 opstod der pludselig et vældigt behov for vægfliser, og i den nordlige del af Nederlandene var der over 80 fabrikker, som fremstillede fliser på det tidspunkt. Kun få af de mange fabrikker, hvoraf nogle producerede henved 1 million fliser om året, eksisterede endnu i 1900. Af disse har de frisiske virksomheder haft længst levetid. Men gennem 250 år var Nederlandene centrum for Nordeuropas fliseproduktion. Flisen var for Nederlandene en eksportvare af meget stor betydning.

De ældste fliser var – overensstemmende med renæssancens farveglæde – polykrome. Særlig dominerede farverne gul, orange og blå. Hertil kom lidt grønt og violet, derimod ikke rødt før i det 18. århundrede. Man lagde stor vægt på farvekontrasten.

En af de smukkeste flisetyper fra den ældre periode er granatæblemønstret, som også ejes af Tønder Museum. I dette mønster er der i hvert af flisernes rum anbragt et granatæble, i grunden et sydeuropæisk mønster, men det minder dog meget om det nederlandske frihedssymbol: orangen, omgivet af små guldblomster, agern og egeblade.

At det særlig skulle blive Nederlandene, som skabte de mange, smukke vægfliser, forklarer dr. Schoubye dels med henvisningen til de for fajance-fremstillingen så gunstige jordbundsforhold i landet og dels med henvisningen til den dominerende rolle, Nederlandene har spillet som søfartsnation i nu snart mange generationer.

(Flensborg Avis 12. 12. 1962). *Lo.*



På Havsand

Lejrskole på Rømø

Man kan drive lejrskole på to måder: klassen kan opholde sig på eet sted, gøre ekskursion nogle timer hver dag og i resten af tiden arbejde med stoffet ved udarbejdelse af rapporter, stile, tegninger m. m., – eller klassen kan køre fra sted til sted, se en mængde forskellige ting og så bearbejde stoffet, når den vender hjem til sin skole. For mig at se er den sidste form ved at blive den hyppigste, måske på grund af forholdsvis rigelige pengemidler og den lette adgang til transportmidler, der kan føre langt omkring.

Imidlertid er der hos mig ingen tvivl om, at den første (den »gamle«) form rent undervisningsmæssigt er den mest givtige. Stoffet samler sig let til en overskuelig helhed, og det skriftlige arbejde, der gøres på stedet, bliver gjort med særlig interesse, fordi sagen er frisk for børnene. Man kan måske endda i nogle tilfælde undersøge tingene en gang til; det gælder således naturforholdene, der ofte studeres så nær ved opholdsstedet, at et hold kan tage en aftentur på egen hånd og »se efter« igen.

Mange er vist af den mening, at det gælder om at finde et lejrskole-sted, hvor naturen, landskabet og erhvervsforholdene er så ulig det hjemlige som muligt. Der kan fremføres mange gode grunde for dette synspunkt; hjemstavnen kan man studere hjemme, og barnet skal lære sit land at kende, ikke blot en lille del af det.

Her fra Tønder statsseminariums øvelsesskole har der nogle gange været holdt lejrskole på Rømø. (Husk at udtale øens navn med åbent

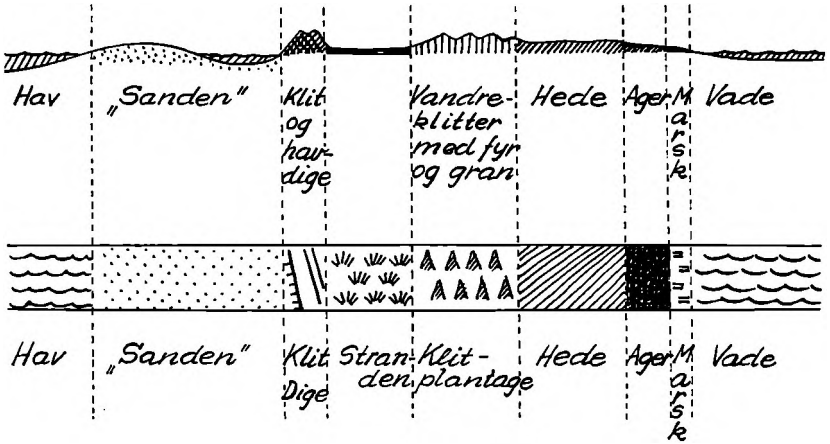

Fra elevmappen: Tværsnit af Rømø

ø i første stavelse, – lær ikke af radioen i det stykke!) – Det var Poul Larsen, der fandt på, at den nu så besøgte Vesterhavsø var et godt objekt for lejrskoleundervisning, og lagde arbejdet til rette, så at flere kolleger ret let kunne gentage besøget og få udbytte af det. Synspunktet for at besøge Rømø er dette:

Rømø er overskuelig. Ganske bogstaveligt kan man fra Stagebjerg se det meste af det, der skal arbejdes med. Arbejdsopgaverne kan danne en afrundet helhed, så eleverne virkelig får den følelse, at de *kender* øen. Det forhold, det kniber mest med at få belyst, er erhvervslivet; men det vil vist alle steder være let at få adgang til en fabrik og de fleste steder også til et landbrug, selv om jo nok skolerne i de større byer har noget langt til en rigtig bondegård. Men hvad naturen og det kulturhistoriske stof angår, så er Rømø så rig på særprægede og overskuelige enkeltheder, at man kan sige, at der er fuldt op af egnede arbejdsopgaver.

Jeg skal søge at skitsere gangen i et lejrskoleophold på Rømø. Tæt ved Havneby på øens sydende ligger »Poppelgården«, et udmærket vandrerhjem, hvor gæsterne får en fin behandling af værtsparret Grethe og Peter Petersen. Sidstnævnte tager endda del i undervisningen, hvad der siges lidt om senere. Der er et ret godt rum til skolearbejdet og gode muligheder for at drive boldspil o. l. i fritiden.

Det forudsættes, at klassen er delt i grupper (det er i hvert fald, synes jeg, absolut en pædagogisk fordel), og nogle af objekterne studeres af alle grupperne, mens enkelte opdeles i så mange enkeltopga-

Tværsnit af grøblerender.

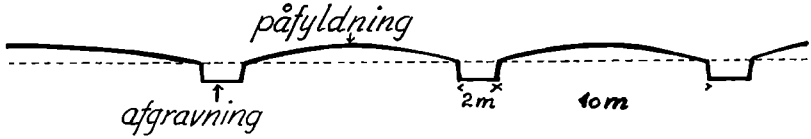

Faskingærde.

a. fra siden

b. snit

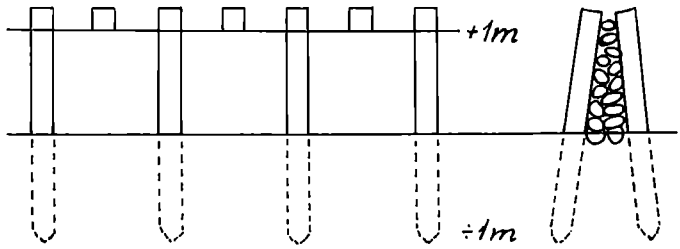

c. set fra oven



Fra elevmappen: Landvinding

ver, at ikke alle grupperne kan nå rundt. Dette sidste gælder således Nationalmuseets kommandørgård. I dette tilfælde er der god lejlighed til at lade hver gruppe redegøre for sit arbejde, således at eleverne får deres belæring delvis gennem kammeraternes arbejde.

Man kan begynde med *Rømødæmningen*, måske allerede når man kører til øen. Der er indrettet to vigepladser på dæmningen, hvor man kan holde med bussen eller cyklerne, og her kan eleverne tage dæmningens forskellige mål og studere opbygningen. Dæmningens øvrige data kan let fås gennem brugelige bøger. Eleverne får her et indtryk af moderne ingeniørarbejde, og dæmningens betydning for marskdannelse kan anskues på stedet. – Med årvågenhed kan man nok sikre sig, at man ikke generer trafikken eller kommer i fare for påkørsel.

Vadehavet kan studeres her eller ved øens syddel, *marskdannelse*



Hede og klit

derimod bedst ved dæmningen. Ting som *låninger* og *slikgårde* kan ses, forklares og delvis opmåles, og vadehavets plante- og dyreliv kan findes nøjagtig som beskrevet i bøgerne. Det kan børnene godt lide.

Rømøs *størrelse, befolkningen* og dens *historie,* herunder det interessante afsnit om fortidens søfart og fiskeri, specielt den store hvalfangertid, kan man få meget at vide om gennem bøgerne, men fra øens højdepunkter er der god mulighed for at gøre stoffet særlig levende. Dette gælder også øens almindelige *geologi,* der så kan studeres i enkeltheder på særlige steder.

De kulturhistoriske studier samler sig især om to bygninger: *kommandørgården* på øens nordende og *kirken,* der ligger midt på øen. Kommandørgården er et »levende« museum, hvor hvert rum med sit udstyr, sine møbler, sine mål er et tro billede af, hvordan en sådan gård var indrettet, da den var bolig for en af øens rige »kommandører« (Grønlandskaptajner). Gårdens beliggenhed, på en »varf« med den inddigede have, såvel som de forskellige rum i stuehuset og udbygningerne samt selve gårdens grundplan, giver grundlag for en række gruppearbejder, hvor der kan anvendes beskrivelse, tegning og måling, altsammen ting, der netop gennem opgavernes overskuelighed giver eleverne interesse og arbejdsglæde.

Kirken og kirkegården med de interessante gravsten på kommandørgravene giver et andet indblik i øens kulturhistorie foruden kirkekultur i almindelighed.

Det vil være muligt at få lov til at studere landbrug på en Rømøgård såvel som industri på øens mejeri, og nu vil vel snart den nye fiskerihavn i Havneby kunne give et lille indblik i det søværts erhvervsliv. Men ellers er det nu mest naturen, der står tilbage at studere, og her er nok at tage fat på. Den store rigdom på *svømme-* og *vadefugle* er et kapitel for sig, og ellers er der lejlighed til at se på plante- og dyreliv på *stranden, i klitten, heden, nåleskoven* og, som før sagt i *vadehavet.* En særlig tiltrækning har *Havsande,* den store sandstrækning uden for klitterne og digerne ved øens sydvesthjørne, og hvis man her kan få vandrerhjemsværten Peter Petersen med som fører, bliver det til en oplevelse, som børnene vist vil huske længe – og lærerne altid. Børns hukommelse i den retning kan man jo ikke beregne; men turen med Peter Petersen har nu en særlig karakter, og naturen vises og forklares for børnene af en naturkender, der har store pædagogiske evner.

Der kan vist være grund til at bringe en bogliste, der kunne hjælpe læreren i hans forberedelse og eleverne i deres studium. Listen giver sig ikke ud for at være fuldstændig.

Svend Jespersen: Kommandørgården (Nationalmuseet).
Min Hjemstavn: Nordslesvig.
Hjemstavnsbogen: »Landet bag digerne«. (Må vist lånes).
Søren Vibe: Rømø.
B. Bundesen: Rømø.
Aage Glenstrup: Rømø.
Trap: Danmark.
Sønderjyske årbøger 1905.

Man kunne måske beskylde mig for at have skrevet denne lille fremstilling i et anfald af lokalpatriotisme. Det lider jeg nu vistnok ikke af. Hvis jeg gjorde det, ville det være mere nærliggende for mig at »reklamere« for de udmærkede vandrerhjem i St. Jyndevad, Tønder og Rudbøl, som mange lejrskolehold besøger, og hvorfra man kan studere de samme eller beslægtede emner, foruden ting af f. eks. national og historisk karakter, som man ikke finder objekter for på Rømø. Men det kunne måske være en anden historie.

Erik Larsen.

Lærerportrætter

Mindet lader som ingenting,
er dog et lønligt kildespring.

Lohses forlag, som i fjor udgav »Min far var præst«, har i år under redaktion af Chr. B. Schjørring, Vagn Bro og M. Buhl udsendt bogen »Min far var lærer«, 314 sider, omslag af nationalbankdirektør Frede Sunesen, som selv er lærersøn, pris kr. 21,75, indb. kr. 29,75. Heri skildres oplevelser og indtryk fra 21 lærerhjem fra alle egne af landet, altså også fra Færøerne og Grønland. De enkelte lærerbørn beretter især om den betydning, som opvæksten i hjemmet har haft for vedkommende gennem livet og giver samtidig et rigt nuanceret tidsbillede fra perioden omkring århundredskiftet helt op til omkring genforeningen. Når forlaget har ment, at bogen har en virkelig berettigelse, er grunden, at udbygningen af samfundet sker hurtigt i vore dage. De nye skolelove har bevirket, at skolevæsenet på landet er kommet i støbeskeen. Ved centraliseringen er degnene og enelærernes rolle i landsbyens liv også undergået en forandring. Den stråtækte skoles saga er ved at være ude. Herom skriver direktør, cand. polit. Arne Lund: »Selv husker jeg bedst barndomsårene i Pjedsted hovedskole beliggende på den gamle rytterskoles grund, og som voksen er jeg hver sommer, når jeg kom til Jylland, kørt gennem Pjedsted for at genopleve barndommen. Men disse besøg holdt op for to år siden. Lidet anende, hvad der var på færde, kørte jeg op til hovedskolen i Pjedsted, men fandt ved ankomsten, at den gamle rytterskoles sandstenstavle med Frederik IV's navnetræk var fjernet fra hovedbygningen, og at der foran skolen holdt en lastvogn læsset med gamle protokoller og bøger fra børnebiblioteket, udstoppede fugle og meget andet af det, min far i sin tid havde samlet, og som endnu var af værdi. Det skulle altsammen køres til den nye centralskole ved Pjedsted station, hvor en ny æra med moderne faglokaler nu er indledt for kommende generationer i Pjedsted og dens nabokommune.

Det var, som synet af lastbilen og det gabende hul efter sandstenstavlen for mig satte punktum for en epoke, hvor alt det, min far stod for, ikke er mere, men afløst af en ny tid. En trøst er det, at der aldrig sker voldsomme brud i udviklingen, og at de generationer, der nu opbygger det nye industrielle Danmark, arbejder videre på det solide fundament, som landsbylæreren Vilhelm Lund og mange af hans kolleger har skabt i dette århundredes første halvdel.«

Blandt bidragyderne er politimester Vagn Bro, forfatteren Jørgen Bukdahl, fhv. handelsminister Lis Groes (hvis mor var skoleinspektør i Haderslev), konsulent F. C. Kålund-Jørgensen, redaktør Helge Skovmand, fhv. seminarieforstander Harald Smith, og fhv. justitsminister K. K. Steincke, hvis barndomserindringer vil være kendt af mange, der har haft den fornøjelse at have haft ham som foredragsholder i lærerkredse.

To af de omtalte lærere er gamle Tønder-dimittender, nemlig *Mads Samuelsen Møller* (dim. 1895), som i mange år var overlærer (skoleinspektør) i Rødding og døde 1950, samt *Christian Peter Nissen* (dim. 1896), som endnu lever åndsfrisk og rank i Åbenrå og som sikkert sammen med fhv. amtsskolekonsulent Nikolaj Svendsen i Tønder er de ældste nulevende Tønder-dimittender.

Når man som lærer læser disse mere eller mindre velskrevne artikler, kan man ikke undgå at gribes af et og andet og man fristes til dybe eftertanker, til at tage sit regnebræt frem og spekulere over, hvordan man selv forvalter sine pund. Hvordan handler man med det liv, man har fået og hvordan præger man sine egne børn og de elever, man har fået betroet? *J. L.*

Rejsen til Grækenland

15 elever i 4. klasse, der har linielæsning i historie og tegning, rejste til Grækenland i oktober 1962. Holdet blev ledsaget af lærerne hr. Adolphsen, hr. Henriksen og hr. Japsen. Allerede i december 1961 blev turen planlagt, og der blev truffet aftale med Danmarks Internationale Studenterkomite om arrangement af rejsen.

Ved fem møder til orientering i stoffet blev følgende emner gennemgået af elever eller lærere:

Den mykenske tid.
Homer og den græske gudeverden.
Græsk arkitektur.
Grækenlands storhedstid.
Græske vaser.
Græsk skulptur.
Det moderne Grækenland.
Byzantinsk kunst.

Desuden blev der uddelt en række opgaver til eleverne, så de kunne være forberedt til på stedet at tale om, hvad man så.

Om selve rejsen fortæller en af eleverne således:

Operation Hellas.

Den 1. oktober startede vi sydpå, i alt 18 mand, 15 elever + lærerne Henriksen, Adolphsen og Japsen. Sidstnævnte blev ret hurtigt, takket være sin energi og sit sprognemme, turens praktiske leder.

De fortræffelige tyske »Liegewagen« var skyld i, at vi friske og udhvilede stod på Münchens banegård næste morgen. Det viste sig at være heldigt, da toget, vi nu skulle skifte over i, var stopfyldt, så der blev stillet store krav til tolerance og udholdenhed. Nogle måtte stå op i otte timer, inden de fik tilkæmpet sig en siddeplads. Helt gnidningsløst foregik rejsen ikke. En ældre dame havde anbragt sine kufferter, tasker m. m. på så forskellige steder i toget, at hun var i konstant rutefart på de menneskefyldte gange for at tilse sine ejendele. Til sidst blev det en af vore folk for meget, og han bemærkede noget om det omflakkende liv, damen førte. Samtalen begyndte på

tysk, men endte, til begges forbavselse og vi andres munterhed, på højrøstet »synnejysk«.

I Rom stod en DIS mand og sørgede for vores indkvartering på det internationale studenterkollegium. På en rask sight-seeing tur, hvor vi fik verdenshistorien serveret på en eftermiddag, kom vi rundt i Roms interessanteste kvarterer. Dog fik vi også her tid til at slentre



rundt, alene eller i mindre grupper, for at indsnuse og fornemme den særlige atmosfære, der er i de små gyder i det indre Rom.

Indtrykkene vælter ind på én i en broget forvirring: præster, vindruer hos gadesælgere, blinklys, Peterskirken, brølende sportsvogne, Tiberens dovne, grønlige vand, rødvin, træer, scootere o. s. v. i een uendelighed.

Trediedags morgen placerede vor DIS mand os i toget, og vi begyndte på rejsens næste etape, der skulle bringe os til målet: Grækenland.

Dertil nåede vi næste morgen, efter at vi forgæves havde prøvet at sove i M/S Appias Air Type Seats. Dette betegnede en slags lænestole, der var så viseligt indrettede, at man hverken kunne sidde eller ligge i dem.

Efter indkvartering på hotel Joannina benyttede vi tiden indtil spisetid til en tur ned gennem byens basaragtige gader. Da køleskabe er ukendte, og da det næste dag var søndag, var navnlig slagterne slemt hidsige for at få afsat deres fårekød. I nogle tilfælde kunne det også se ud til at være på høje tid.

Stanken af halvfordærvet kød, frugt og fisk i forening med de stø-

vede gaders støj og spektakel gjorde vel deres til, at appetitten ikke var særlig stor ved middagsbordet.

Søndag eftermiddag strøg vi med bus gennem små, travle landsbyer og store, ensomme bjerge til Olympia. I det udgravede område der var det et spørgsmål, om det var Zeus-templets kolossalitet eller Filippeions rokokoagtige lethed, der gjorde det dybeste indtryk.



Herfra gjorde vi en udflugt til Schliemanns udgravninger i Tiryns og Mykene. Vi var næsten aldrig blevet lukket ud fra Tiryns-borgens vældige stenmasser, da opsynsmanden var meget ophidset over, at der fra hans kiosk var forsvundet en turistbrochure. Det kendte vi dog ikke ret meget til. Borgene i Tiryns og Mykene anskueliggjorde for os den næsten faraoniske magt, disse oldtidskonger havde. Det var da også her, Agamemnons rigt udstyrede gravsted fandtes.

I Nauplion lå vi brak et par dage, som vi brugte til at bade, spille fodbold, fotografere, handle souvenirs og hvad vi ellers kunne finde på.

En aften ved 20-tiden kørte vi ind i Athen, men det vi sad i bussen og kiggede efter, viste sig først, da vi kom op på hotel Estia Emboron. Som et fata morgana lå Akropolis i det skiftende projektørlys. Vi nænnede dog ikke omgående at spille den trumf ud, men benyttede de første dage i Athen til museumsbesøg, udflugter o. lign. Når vi gik nede i byen, fik vi dog af og til et glimt af den gamle rådsklippe.

Som så ofte når man glæder sig til noget kan det være svært at holde skuffelsen tilbage, når det ventede går i opfyldelse – sådan også med Akropolis. Nogle havde måske forestillet sig bygningerne

deroppe mere intakte, men her som så mange steder måtte man tage fantasien til hjælp for helt at fornemme antikkens strenge skønhed inden for arkitektur og skulptur.

Under søndagens gudstjeneste i Athens Metropolitan havde man udkommanderet politi til at hjælpe forvirrede udlændinge på plads – d. v. s. mænd på mændenes side og kvinder på kvindernes side. På os virkede den mystiske og farvestrålende gudstjeneste nærmest hen i retning af en operaforestilling.

Delfis tunge og dystre bjerge indrammede vort næste punkt på rejsen. Selve byen er en gade på en sydvendt bjergside, og så at sige alle dens huse er indrettet som hoteller eller souvenirbutikker. På selve det hellige område eftersøgte vi forgæves den revne i jorden, hvorover præstinden Pythia på sin treben sad og fremmumlede orakelsvar.

På turen tilbage til Athen gjorde vi ophold i den lille væverby Arachova, hvor vi endnu en gang forøgede vores efterhånden anselige beholdning af »ægte håndvævede« græske tæpper.

Derefter begyndte vi atter at vende næsen mod nord. I Beograd, hvor vi havde et døgns ophold, fik vi et lille indtryk af Jugoslavien. Blandt andet gennem et besøg på et fremragende krigsmuseum, som man da også var meget stolt af. Tito er klar over, at han kan bruge nationalismen til at holde sammen på de ret forskellige dele af landet.

Til slut bød turen på en nats ufrivilligt ophold på Münchens banegård, takket være en forsinkelse fra de jugoslaviske jernbaner. Udsigten til eventuelt at komme et døgn senere hjem gjorde så dybt et indtryk på os, at en telefonsamtale til Boisen i Tønder blev etableret. Den resulterede i, at en af Lauridsens rutebiler, sikkert den allerældste, holdt ved banegården i Hamburg ved vor ankomst dertil, og derved blev vi i stand til næsten at overholde det planlagte hjemkomsttidspunkt.

Det havde været en dejlig tur, men det var alligevel rart at komme hjem igen.

Der kan næsten ikke nævnes det fag inden for vort fremtidige virkeområde, hvor vi ikke på en eller anden måde kan drage nytte af det, vi har lært på denne tur, – måske skrivning undtaget. Noget andet er, at det altid er berigende og udviklende at komme ud at se andre menneskers forhold. Derfor er vi også alle enige om, at de 1000 kr., som turen kostede os, har været givet godt ud.

Hans H. Iversen.

Tønder er i udvikling

Tønder er en af de byer, der er blevet beskyldt for at stå i stampe, at sove tornerosesøvn. Eller berømmet herfor, om man har været mest glad for byens tilbøjelighed til at blive stående ved det gamle. Men der er tegn til en ændring af dette forhold. Det blev sagt stærkt af byrådsmedlem, adjunkt Knud Fanø, da han tog afsked med byen for at tiltræde rektorembedet ved Duborg skolen, at Tønder er inde i en udvikling, der i løbet af et vist åremål kan ændre byens karakter ganske betydeligt.

For at få lidt at vide om, hvilke kendsgerninger der ligger bag denne mening, opsøger vi kontorchef Ludvig Nielsen på Tønder rådhus, den mand, der vel bedre end de fleste ved, »hvad der sker«. Hr. Nielsen indrømmer, at der ser ud til at være noget om snakken. Han kommer først med et par befolkningstal.

»I tiden 1/1 1962 – 1/10 1962 er byens folketal vokset fra 7184 til 7316. Det ser ikke ud af så meget, men det er den største tilvækst i mange år, og det ser ud til, at den vil fortsætte og endda i forøget tempo.«

»Hvad er skyld i tilflytningen?«

»Ja, først kan man nævne den nye garnisonering, der har givet en større mandskabsstyrke og et stærkt forøget befalingsmandskorps. Det er jo ikke tilladt at sige, hvor stor forøgelsen er, men den er ganske betydelig.«

»Men der er da også kommet en del industri, og det er vel først og fremmest den, der er fremtid i. Hvordan med kartoffelpakhuset, der vel ikke var industri, men dog gav en del arbejde?«

»Ja, kartoffelpakhuset er nu nedlagt som sådan, men er overtaget af Tønder andelsslagteri, der vil indrette frysehus i bygningen. Men der er kommet virkelig industri til byen. Det begyndte vel med Tønder maskinfabrik (Tøma), der for nogle år siden begyndte en fabrikation af højtrykskedler i statsbanernes remise ved Tønder H, som

banerne ikke havde brug for. Men nu i den seneste tid har en række virksomheder sikret sig grunde i byen og er i gang eller vil snart være det.

I området bag ved slagteriet opstår to virksomheder. Skandinavisk Emballagefabrik har opført en lagerbygning og er i gang med en fabrikshal på ca. 2300 m². Produktionen skulle komme i gang i sommeren 1963 og give arbejde til 20–30 arbejdere, der skal lave kartonbakker til æg og frugt. – Ribe Jernstøberi bygger fabrik for betonvæv og vil kunne beskæftige ca. 20 mand.

Men også i den anden ende af byen tager man fat. Firmaet Cadovius i Århus (det med plastic-boblehusene) har købt 28 tdr. land af kommunen på hjørnet af Ribe landevej og Nordre landevej og vil her bygge en fabrik for System Abstracta, samlingsdele for en mængde ting lige fra legetøj til plastichaller. I denne virksomhed vil der blive investeret ca. 5 mill. kr.

Også byens egne virksomheder har fået øje på denne del af byen. Nu sidst har Laursens Bogtrykkeri opført en bygning for sit nye offset-trykkeri og Brdr. Roost et nyt autoværksted, begge ved Nordre landevej mellem Leosalle og jernbanen.«

»Ja, det må jo altsammen give en del tilflytning. Men hvor bor nu alle disse mennesker, og hvor vil man anbringe eventuelle nye Tønder-borgere?«

»Tønder kommune har gjort et nyt stort område byggemodent, nemlig arealet mellem Leosalle, Nordre landevej og Ribebanen. Her forlænger man Nørremarksvej mod nord til Norde landevej og lægger sideveje fra Leosalle, foreløbig Margrethevej, der ligger i forlængelse af Dragonvej. På dette område er der beregnet plads til 250–300 lejligheder, både parcelhuse og etagebyggeri. Andelsboligforeningen skal snarest i gang med at bygge 90 lejligheder her, efter at det sidste frie areal mellem Ribe landevej–Brorsonsvej–Leosalle blev bebygget i 1961–62. Nord for sygehuset, ved Kastaniealle, har Dansk Boligselskab bygget 53 lejligheder og har 27 under opførelse, og kommunen er ved at forlænge Nygade over det gamle stadion til Ribelandevej. Her skal bygges parcelhuse, og grundene er reserveret forlængst.«

»Er der mere fra det kommunale felt, som kunne tænkes at interessere seminariets gamle elever?«

»Ja, vi har jo nu taget det nye stadion ved Sdr. landevej i brug. Det ligger i forlængelse af svømmebadet, der har været i drift i en årrække nu. Der bygges for tiden omklædningsrum til stadion, og

man håber inden alt for længe at komme i gang med Tønder-hallen. Når den er bygget, er alt sportsarbejde samlet på eet sted.

Så kan man vel nævne, at sygehuset har færdiggjort 2 af de 3 planlagte etaper af en stor om- og tilbygning, og at Tønder kommuneskole meget snart tager sin nye vestfløj i brug. Den har kostet 1,4 mill. kr. og afrunder hermed kommunens skolebyggeri.«

Så vidt kommunens kontorchef. Vi kan tilføje, at når seminariets byggeplaner, der nu foreligger som skitseprojekt til en ny seminariebygning, er ført ud i livet, vil det betyde en ændring i bybilledet, der vil kunne ses. Der er planlagt en ny seminariebygning på »Blegen«, hvoraf staten har købt ca. halvdelen. Øvelsesskolen skulle så overtage størstedelen af de gamle lokaler. Foreløbig *er* der faktisk udsigt til, at man vil i gang med at ombygge festsalen!

Årsskriftets redaktion er klar over, at disse ændringer i byens ansigt, der vil være resultatet af de ting, der her er talt om, ikke vil vække udelt glæde hos de gamle elever. Af det gamle Tønder fra 1920'erne er der ikke – jo, vist er der meget tilbage; men så meget er ændret, at det måske i visse dele i byen kan blive svært at genfinde de gamle steder. Og det er jo netop gamle *steder,* der ligger forrest i Tønder-dimittenders kærlige erindring, – ikke vel først og fremmest bygninger.

En dimittend fra 1935 skrev for nylig til mig bl. a.: »Jeg går mig hvert år en tur langs Vidåen«. – Lad det være vort ønske, at mange kammerater vil gøre det samme. Så vil de finde en by, der med fuld respekt for det gamle lægger op til en sund udvikling frem til et mere differentieret erhvervsliv, hvad der kan siges at være nødvendigt, og som samtidig vil leve op til sit ry som en god skoleby. – Og går man så en tur langs Vidåen, så vil man opdage, at landet stadig er »fuldt af minder for dets børn og fuldt af skønhed.« *OBS*

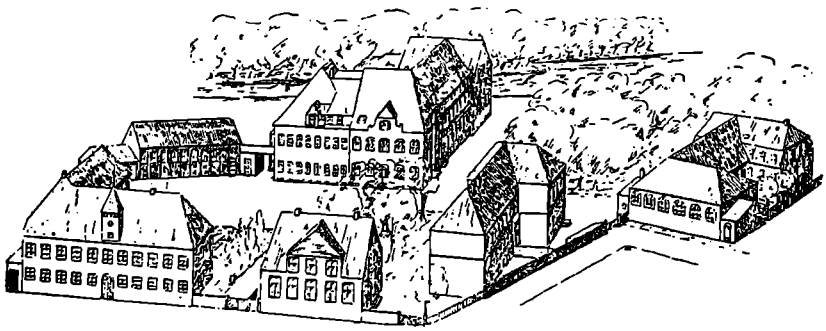

Året rundt

1961

11. september:
Sportsstævne i Tønder med deltagelse fra Esbjerg, Haderslev og Ribe.

15. september:
Mimsefest.

21. september:
Højskolelærer Juul Andersen, Askov, taler i elevforeningen om »Aktuelle politiske problemer«.

27. september:
Seminariets tysk-elever overværer på statsskolen efter indbydelse af det tyske konsulat i Åbenrå opførelsen af »Dr. Faust« ved Die Hohnsteiner Puppenspieler.

6. oktober:
Oplæsningsaften i elevforeningen ved seminarielektor Aalykke.

13. oktober:
Underholdning i elevforeningen ved S II.

9. november:
Højskoleforstander H. Haarder, Rønshoved, taler i elevforeningen om »Norden og grænselandet«.

18. november:
Professor Axel Steensberg taler på seminariet om »Den danske bondegård i middelalderen«.

18. november:
S II opfører i elevforeningen »Genboerne« under instruktion af seminarielektor Adolphsen. Forestillingen gentages den 20/11 offentligt og den 22/11 for skolerne.

19. november:
Viceskoleinspektør Arne Jørgensen taler om ungdomsundervisning for de to afgangsklasser.

21. december:
Koncert i Kristkirken ved seminariets kor og orkester under ledelse af seminarieadjunkt Kromann og under medvirken af organist Mel-

byc. Derefter juleafslutning i seminariets festsal.

1962

24. januar:
Professor Hal Koch taler for alle seminariets og præparandklassernes elever om »Ydre Mission og udviklingslandene«.

26. januar:
Højskolelærer Ejnar Brahm taler i elevforeningen om »Vort forhold til Tyskland«.

9. februar:
Seminarieelev Verner Schou taler i elevforeningen om »Kibutzliv i Israel«.

16. februar:
Adjunkt Edelberg, Ribe, taler om Afghanistan.

21. februar:
Konsulent Arne Knudsen taler om Indien.

24. februar:
Fastelavnsfest med karneval i elevforeningen.

9. marts:
Professor Lindhardt taler i elevforeningen om »Skolebogsbetænkningen«.

21. marts:
Lærer Holger Henriksen (dim. 53) taler i elevforeningen om »Atomvåben«.

31. marts:
Musikfest ved seminariets kor og orkester under ledelse af seminarieadjunkt Kromann og med Bjørn Andersen (st.kl.) som solist på violoncel.

6. april:
Foredrag med lysbilleder i elevforeningen af rektor Nyholm om Grækenland.

8.–13. april:
Udstilling af elevarbejder inden for fagene geografi og tegning.

10. april:
I forbindelse med udstillingen foredrag af amanuensis Kingo Jacobsen om marskdannelse.

11. april:
Elevforeningen arrangerer i forbindelse med foreningen »Faklen« (statsskolen) til fordel for ulandshjælpen på Tønderhus en opførelse af »Frihed er det bedste guld« ved Sønderjysk forsøgsscene.

4. maj:
Elevforeningen arrangerer klaveraften ved seminarieadjunkt Kromann.

25.–30. april:
Ekskursion for SIa til Rhinen ved seminarieadjunkt Meesenburg.

30. april – 5. maj:
Samme ekskursion for SIb.

9. juni:
Dimission af 31 elever på 4-årig linie og 26 elever på 3-årig linie.



3-årig linie 1962

Fra venstre, siddende: sem.lektor Adolphsen, sem.lektor Langkilde, sem.lektor Frede Hansen, skoleinspektør Brahm, fru rektor Nyholm, rektor Nyholm, sem.lektor Inger Enemark, sem.adj. Christiane Sørensen, sem.adj. Ib Kromann.
Stående, 1. række: sem.adj. Henriksen, Ingrid Jørgensen, Kathe Christiansen, Grete Lauritzen, Birgit Olsen, Mona Lisa Andersen, Ingrid Sørensen, Inga Christiansen, Birgit Frederiksen, Connie Olsen, Margit Asser Hansen, pastor Birkegaard, Anni Larsen, sem.lektor Boisen, Gudrun Jensen.
2. række: Birthe Lundblad, Kamma Riemann Hansen, Annette Lykkegård Andersen.
3. række: Erik Linden, Niels Henrik Ylander, Verner Schou, sem.adj. Meesenburg, Jørgen Greve, Niels Kristian Schou, Søren Christiansen, Bjørn Andersen, Jens Handler, Jens Jørgen Hellerup, Poul Andersen, Børge Kronborg Christensen.



4-årig linie 1962

Fra venstre, siddende: sem.lektor Adolphsen, sem.lektor Langkilde, sem.lektor Frede Hansen, skoleinspektør Brahm, fru rektor Nyholm, rektor Nyholm, sem.lektor Inger Enemark, sem.adj. Christiane Sørensen, sem.adj. Ib Kromann. Stående, 1. række: sem.adj. Henriksen, Karen Bastiansen, Else Bæhr, Lis Philipsen, Jytte Damm, Inger Lavendt, Elisabeth Nielsen, Inger Aarup, Else Hansen, Gudrun Erichsen, Ebba Myrup, sem.lektor Boisen.
2. række: Axel Kjær Sørensen, Otto Nissen, Tage Elkjær Larsen, Leif Wedel Jensen, Niels Erik Tyge, Ole Andersen, Claus Hansen, Erhardt Jakobsen, Ib Guttorm Jakobsen, Helge Jul Nielsen.
3. række: Kjeld Jensen, Hans Jensen, Dieter Friedrichsen, Heinrich Schmidt, Tage Simonsen, sem.adj. Meesenburg, Svend Gudman Nielsen, Lorens Schmidt, Ib Lavendt, Arne Jepsen, Laurids Borst.

Vore 25 års jubilarer

Kirsten Beck, dim. 1937 og derefter biblioteksselev i Kalundborg. 1942 biblioteksassistent i Århus. 1957 bibliotekar ved Århus kommunebibliotek. Ingen oplysninger indkommet.

Irma Boisen, dim. 1937 og derefter vikar i Esbjerg. 1945 fast vikar i København. 1959 overlærer ved Grundtvigsskolen, København. Gift med Iwan Waage Jensen (38). Ingen oplysninger indkommet.

Nicolai Büchert, dim. 1937 og derefter foreløbig ansat ved den danskprogede kommuneskole i Flensborg. 1940 indkaldt til tysk militærtjeneste. 1942 fast ansat ved det flensborgske skolevæsen på livstid. 1944 internering i krigsfangelejr i La Ciotat – senere i Marssaille. Hjemsendt 1945 og 1946 skoleleder for den danske privatskole i Husby. 1956 overlærer samme steds. Været formand for Husby danske ungdoms- og gymnastikforening og været formand for de sammensluttede danske ungdomsforeninger i Flensborg amt. Fra 1947 og indtil nu medlem af Husby kommuneråd (eneste danske repræsentant). 1938 gift med Anna Enemark Bennedsen, Nørre Hostrup.

Emil Andersen Friis, dim. 1937. Vikar i Astrup, Brøns, 1938. Enelærer i Vennemose 1948. Ingen oplysninger indkommet.

Viggo Hansen, dim. 1937. Vikar i Nustrup sept. 1937. Vikar i Bylderup okt. 1937. Vakancelærer i Nustrup dec. 1937, derefter aspirant og andenlærer samme sted. Førstelærer i Farup okt. 1949. Afsked med ventepenge maj 1961. Ansat ved Egebæk skole siden aug. 1961. Årskursus i sang og musik 1948. Autoriseret ordblindepædagog 1952. Formand for Kirkemusikerforeningen (Ribe stiftskreds) og medlem af landsforeningens hovedbestyrelse.

Helene Hoeck, dim. 1937 og samme år vikar i Skelde, Hokkerup og Løjt Kirkeby. Febr. 1938 til juli 1939 vikar i Sdr. Hostrup. Aug. 1939 til marts 1940 aspirant i Sdr. Hostrup og senere indtil marts 1951 lærerinde samme steds. April 1951 til aug. 1960 lærerinde i Øsby og fra aug. 1960 til april 1962 overlærer samme steds. April 1962 gift med P. Andersen, Fåborg, og samtidig lærerinde ved Åstrup skole, Fyn. 1945 provinsårskursus i dansk

og svensk. 1954 uddannelse til læseklasseundervisning. 1958 provinsårskursus i håndgerning.

Annette Jepsen, dim. 1937. Ansat ved folkeskolen i Flensborg.

Thorvald Jessen, dim. 1937 og samme år vikar i Tandslet og Grindsted. 1938 vinterlærer i Kvong. 1939 vikar i Vejen og Mejls. Atter vinterlærer i Kvong. April 1939 til april 1940 soldat og derefter vikar i Fensten. 1941 lærer i Øse og gift med Eva Sørensen (37). 1945 førstelærer og kirkesanger i Øse. 1955 årskursus i dansk. 1962 kursus for læseretarderede og ordblinde. 1948 kasserer og kirkeværge for Øse menighedsråd.

Hans Bödewadt Johannsen, dim. 1937. 1938 lærer ved den tyske skole i Sønderborg. 1942 lærer ved Petri deutsche Schule i København. Rigsdagsreferent for det tyske gesandtskab. 1958 assistent ved Pædagogisk Studiesamling. 1961 overlærer ved St. Petri tyske skole, København. Ingen oplysninger indkommet.

Walther Lorenzen, dim. 1937. 1938 vikar i Korup pr. Rabsted. 1943 årskursus i sang og musik. 1946 lærer i Tønning, Sydslesvig. 1951 lærer i Kappel, Sydslesvig. 1957 lærer ved Chr. Poulsen-skolen, Flensborg. 1960 overlærer samme sted. Ingen oplysninger indkommet.

Aage Mikkelsen, dim. 1937. 1938 lærer i Knapperup pr. Vejle. 1942 timelærer i Horsens. 1957 overlærer samme sted. 1958 formand for D.L.F.s Horsens-kreds. 1960 kursus ved Londons universitet. 1962 skoleinspektør i Hedensted. Ingen oplysninger indkommet.

Ingeborg Nielsen, dim. 1937. Gift med Niels Kr. Stenz (35). Timelærer i Køge 1938. Lærerinde ved Nørreport-skolen i Flensborg 1951. Lærerinde i Åbenrå 1957. Stipendium til kursus i engelsk i York, England, i 1960. Overlærer i Åbenrå 1961. Ingen oplysninger indkommet.

E. O. Nørgård, dim. 1937 og derefter indtil 1942 et ukendt antal vikariater. Fra april 1942 til 1947 andenlærer i Kaas, Vendsyssel. Fra septbr. 1947 kommunelærer i Frederikssund og fra 1957 overlærer samme sted. Kursus i træsløjd og metalsløjd. Årskursus i geografi. Gift 1946 med Anna Søndergård fra Hjørring.

Iver Petersen, nu *Iver Goting,* dim. 1937. 1938 lærer i Klaksvig, Færøerne. 1946 vikar i Sønderborg. 1947 fast ansat i Sønderborg og 1955 overlærer samme sted. Ingen oplysninger indkommet.

Chresten Rasch, dim. 1937 og derefter vakancelærer i Hjordkær til 1940. Førstelærer i Gånsager 1940 til 1946. Lærer i Åbenrå fra 1946 og overlærer samme sted fra 1953. Gift 1942 med Helga Jørgensen, Egernsund. Årskursus på Statens Lærerhøjskole 1942–43.

Eva Eeg Sørensen, dim. 1937 og samme år vinterlærerinde i Horne. 1938 timelærerinde i Vejen. 1941 lærerinde i Øse og gift med Th. Jessen (37). 1958 årskursus i engelsk.

Eilif Wilmar, dim. 1937. 1938 vikar i Sønderborg. 1943 timelærer i Gentofte og 1946 fast ansat samme sted. 1949 lærer i Sønderborg og 1956 overlærer i Sønderborg. 1957 udgivet et tabel-apparat. 1958 tildelt redningsmedaillen og modtaget påskønnelse fra Carnegiefonden. Ingen oplysninger indkommet.

Notabene

Seminariets elever har begyndt udgivelsen af et månedsblad under ovennævnte titel. Det udgives af den selvejende institution »Notabene«, og redaktionen består af en kasserer, en mesterkok, en annoncechef, en illustrator, en kulturmedarbejder, en freelance medarbejder samt en ansvarshavende redaktør (bladets egen rækkefølge).

Man må ikke af disse oplysninger lade sig forlede til at tro, at det drejer sig om lutter skæg. I bladets nr. 2 – december 1962 – findes artikler om følgende: Teatret i vore dage. – Søbye i ny belysning. – Med Martin A. Hansen på vognbunden. – Desuden referater af de seneste begivenheder på seminariet, en selvbiografi af en af lærerne samt til slut – madspanden. De fornøjelige annoncer er i dobbelt forstand tegnet. – Vi gratulerer med initiativet!

OBS

Hvor er de henne?

Hvis man undersøger opholdsstedet for Tønder-dimittenderne fra 1922 og til og med 1960, kommer man til følgende resultat:

Afgået ved døden	40
Virker ikke som lærer	41
Ved vi ikke hvor er	109

Hvis resten placeres landsdelsvis kommer fordelingen til at se sådan ud:

Tønder amt	120
Ribe amt	80
Åbenrå amt	76
Sønderborg amt	74
Vejle amt	59
Stor-København	53
Københavns amt	50
Odense amt	49
Haderslev amt	48
Sydslesvig	40
Ringkøbing amt	29
Svendborg amt	26
Århus amt	21
Frederiksborg amt	21
Holbæk amt	20
Hjørring amt	20
Ålborg amt	20
Skanderborg amt	17
Præstø amt	16
Sorø amt	15
Randers amt	13
Viborg amt	13
Roskilde amt	10
Assens amt	7
Grønland	7
Thisted amt	7
Maribo amt	5
Bornholms amt	3

Permanent svar

på det årligt tilbagevendende spørgeskema fra årsskriftets redaktører

Du, Studius, spørger, hvorledes det går.
Om gift og forlovet, med hvem og hvornår.
Om bøger, legater og dannebrogskors,
om rejser til Birmingham, Jena og Mors.
Om kål i vor have og børn i vor seng –
Du er dog en væmmelig nysgerrig dreng.

Så vid:
Jeg er gift nu på tyvende år
med Jytte. Og end som i ungdommens vår
hun smiler huldsaligt, hver gang hun mig ser,
hun varmer mit hjerte, hver gang hun ler.
Af børn de ønskede tvende vi har.
De er kønne som mor og kloge som far.

Af kursus der holdes en snes i vor kreds.
Jeg bivåner halvdelen. – Håber, det ses
på mit trav, når vor kommission
holder mønstring i regning og religion.

Og rejsen, den går til Mallorca i år,
en afhandling om den jeg lover, du får.
Om pædagogikken, de bruger dernede,
skal jeg nok i lærernes blad gøre rede.
Det bringer mig sikkert et kors eller andet –
måske et legat. Så tar jeg over vandet
til England! Eller Amerika, ja!
Og når jeg så vender hjem derfra,
så får jeg et til! Og så har jeg to!
Og det må du skrive, det kan du tro,
i årsskriftet. Ja-a, vær du bare s'go!

Men hvad mon der mere så er, jeg kan nævne?
Jo, man gør jo også her brug af min evne
til admin'stration af de almene sager.
Når til råd og bestyr'lser man vælger og vrager,
så er jeg ikke sidst! Du forstår, ikke sandt?
I vort menighedsråd der er jeg suppleant.
Og revisor for Brugsen. Og i ungdommens nævn
er jeg med. Og sidst der var valg
af bestyr'lse for lærernes kreds på vor egn,
var jeg nær kommet med. Men en anden dum degn
nupped tjansen. Tja, man forstår det jo ikke!
Nu kan vi ha ham til at sidde og kikke
til han bliver mosgroet, gammel og grå.
Man forstår godt, at fremskridtet rent går i stå.
Hvordan mon det dog nu skal gå med »Den blå«?

Nu må det være nok. Jeg ku nemt nævne mange
fler eksempler på hverv, som jeg har, men er bange,
det vil føre for vidt at nævne dem alle.
Man ville mig også nok pralende kalde.

Her har du mit svar. Jeg tror, det slår til
for de næste ti år. – Hvis du vil,
kan du spare blanketten til mig li'så længe
og skænke vort Tøndringer-Samfund de penge.
Så har jeg mig indlagt fortjeneste der,
jeg håber, det er en påskønnelse værd.

Så slutter jeg her med en hilsen til alle!
I husker mig vist under navnet Balle.

Jens Bastholm

Siden sidst

Dekorationer:

23) Inger Enemark er udnævnt til ridder af Dannebrogsordenen.

Udnævnelser etc.:

25) Peter Haugaard, skoleinspektør i Arnum.
25) Einar Rasmussen, skoleinspektør i Glumsø.
31) Sven Erik Knudsen, skoleinspektør i Snøde-Stoense.
31) Else Jørgensen, enelærer i Bredsten, Kegnæs.
32) Ejnar Bork, viceinspektør i Højbjerg.
35) Christian Stenz, viceinspektør i Åbenrå.
35) Alfred Nissen, førstelærer ved Vonsbæk sogns fællesskole.
37) Helene Hoeck, overlærer i Øsby og er senere blevet lærerinde ved Åstrup skole, Fyn.
37) Aage Mikkelsen, skoleinspektør i Hedensted.
38) Jens Lampe, handelsoverlærer ved Købmandsskolen i Åbenrå.
39) Fr. Grimnitz, lærer i Århus.
39) Else Hertz, overlærer i Volstrup.
39) Inga Nilsson, undervisningsministeriets konsulent for talehemmede.
40) Karl L. Jessen, overlærer i Gredstedbro.
41) Kirsten Jørgensen, overlærer i Ølby.
41) Jørgen H. Juul, skoleinspektør i Ordrup.
41) Eli A. Brønsholt, overlærer i Østofte.
41) Sigvard Holth, viceinspektør i Fredericia.
42) Ejnar Rønne-Jeppesen, konsulent for specialundervisningen i Brøndbyerne.
42) Holger Terpager, førstelærer ved Jungshoved skole.
42) Jørgen Grønbjerg, overlærer i Vestervig.
42) Erik Wiene, lærer ved Ryomgård realskole.
43) Birthe Jacobsen, overlærer i Sdr. Jernløse.
43) Sigrid Hansen, overlærer i Gladsaxe.
44) Dorothea Büchert, overlærer i Flensborg.
44) Claus Bøgen, overlærer i Haderslev.
44) Knud Nielsen, overlærer i Silkeborg.
44) Helge Christensen, skoleinspektør i Randers.
44) Holger H. Petersen, overlærer i Arnum.
44) Magdalene Bossen, overlærer i Frøslev-Padborg.
44) Peter Nissen Hansen, overlærer ved Arnum centralskole.
44) Regnar Ommen, lærer i Tønder.
45) Merete Dahl, fast ansat ved Lyngby-Tårbæk skolevæsen.

46) Ras. Overgaard, overlærer i Svinninge.
46) Inger la Cour, lærerinde i Humlebæk.
46) Tage Hasberg, overlærer i Haderslev.
46) Betty Jacobsen, overlærer i Sorø.
46) Ellen Kristensen, overlærer i Lyngby-Tårbæk.
46) Laust Thiessen, overlærer i Assens.
47) Helmer Schultz, førstelærer i Vrøgum.
47) Ingrid Olesen, lærerinde i Birkerød.
47) Christian Skov, overlærer i Sønderborg.
47) Ove Madsen, overlærer i Herlev.
48) Hans Hjuler, overlærer i Stakroge.
48) Jørgen Snefdrup, overlærer i Rødovre.
49) Karen Nohns, lærerinde i Rindum.
50) Th. Gram, skoleleder ved externatskolen i Silkeborg.
50) Bodil Gregersen, lærerinde i Egtved.
50) Povl Dalsgård-Hansen, universitetsadjunkt i København.
51) Gudrun Secher Christensen, lærerinde i Højer.
51) Gunnar Fredberg, lærer i Næsby.
51) Chr. Glenstrup, lærer i pædagogik og psykologi ved Statens åndssvageforsorgs personalehøjskole.
51) Andreas Hansen, lærer i Rendsborg.
52) Niels P. Mølgård, førstelærer i Lyhne.
52) Inger Mølgård, lærerinde i Lyhne.
52) Kr. Ø. Sørensen, lærer i Vildbjerg.
52) Børge Hove Thomsen, lærer i Scoresbysund.
53) Edith Geil, lærerinde i Haderslev.
53) Hans Sørensen, førstelærer i Vonge.
54) Adser Leick, viceinspektør i Broager.
54) Knud Post, lærer i Buerup.
55) Thomas Husum, sognepræst i Herslev pr. Roskilde.
56) Mads E. Stegenborg, lærer i Sundby-Hvorup.
56) Poul Hansen, lærer ved Hyllehøjskolen, Kauslunde.
56) Else Lindgreen, lærerinde ved externatskolen i Århus.
57) Apollorak Mogensen, lærer i Herstedvester.
58) Svend Åge Clausen, lærer i Lysabild.
58) Sophus Boas, lærer ved øvelsesskolen i Haderslev.
58) Jens Røgilds, lærer ved Rougsøskolen, Randers amt.
58) Kai Geertsen, førstelærer i Ugerløse.
58) Sonja Pedersen, lærerinde i Vojens.
58) Ole Toft, lærer i Jejsing.
59) Gunnar Hach, lærer i Otterup.
59) Ulla Pedersen, lærerinde i Broager.
59) Lorents Peder Petersen, lærer i Frøslev-Padborg.
59) Erik Mikkelsen, lærer ved øvelsesskolen i Haderslev.
59) Margrethe Eriksen, lærerinde i Gram.
59) Yrsa Elli Petersen, lærerinde i Frøslev-Padborg.
59) Johanne Marie M. Hansen, lærerinde i Guderup.
59) Karl-Peder Andersen, fast ansat i Nr. Kongerslev.
59) Jørgen Balle Sørensen, lærer i Ejdersted.

60) Vilhelm Søren Jakobsen, lærer i Burkal.
60) Harry Schmidt, aspirant i Havnbjerg.
60) Harald Alnor, aspirant i Hoptrup.
60) Erik Jensen, lærer i Højer.
60) Lis B. Iversen, lærerinde i Jejsing.
60) Ingrid Linnet Henriksen, lærerinde i Bredebro.
60) Tove Jensen, lærerinde i Nr. Løgum.
60) Inge Ryborg Hansen, lærerinde i Rudkøbing.
61) Henry Roesen Larsen, aspirant i Kristrup ved Randers.
61) Sonja Hansen, aspirant i Vorbasse.
61) Frede Hansen, aspirant i Vorbasse.
61) Aksel Damkjær, sergent i artilleriet, Århus.
61) Truels P. Truelsen, aspirant i Ballum.
61) Inge Damgård Bergmann, lærerinde i Tølløse.
61) Agnes Johansen, lærerinde i Højer.
61) Thyra Fruergaard, aspirant ved Skærbæk skole pr. Fredericia.
61) Mette Tyge, aspirant i Øster Højst.
61) Katharine E. Helligsøe, timelærerinde i Thorning.
61) Hans Jørgen Lausten, aspirant i Esbjerg.
61) Knud Hansen, soldat i Hadersley.
62) Ole Andersen, aspirant i Felsted.
62) Ebba Myrup, timelærerinde i Slagelse.
62) Verner Schou, timelærer i Slagelse.
62) Ingrid Sørensen, aspirant i Bovrup.
62) Else Bæhr, timelærerinde i Slagelse.
62) Kjeld Svendsen, aspirant i Ølgod.
62) Grete Lauritzen, aspirant i Ølgod.
62) Otto Nissen, aspirant i Bedsted-Lø.
62) Annette Andersen, aspirant i Abild.
62) Niels Erik Tyge, aspirant i Øster Højst.
62) Lorens Schmidt, aspirant i Slebsager.
62) Anni Larsen, aspirant i Slebsager.
62) Helge Juhl Nielsen, aspirant i Middelfart.
62) Lis Philipsen, timelærerinde ved Ejby folke- og realskole.
62) Elisabeth Mikkelsen, timelærerinde ved Kastrup skole.
62) Bjørn Andersen, aspirant i Tødsø.
62) Jens J. Hellerup, aspirant i Sunds.
62) Inger Aarup, aspirant i Esbjerg.
62) Leif Wedel Jensen, vikar ved øvelsesskolen i Tønder.
62) Laurids Borst er for tiden soldat.
62) Jytte Damm, aspirant i Sønderborg.
62) Gudrun Erichsen, aspirant i Korsør.
62) Claus Hansen, aspirant i Rudkøbing.
62) Arne Jepsen er for tiden soldat.
62) Tage Elkjær Larsen, aspirant i Roager.
62) Heinrich Schmidt, aspirant i Ødis.
62) Poul M. Andersen er for tiden soldat.
62) Børge Kronborg Christensen, aspirant i Ørum.
62) Søren Christiansen, aspirant i Kongsted, Rønnede.

62) Inga Christiansen, aspirant i Kongsted, Rønnede.
62) Birgit Henningsen, lærerinde i Askov.
62) Jørgen Greve er for tiden soldat.
62) Kamma Riemann Hansen, aspirant i Galten.
62) Ingrid Jørgensen, lærerinde i Narssaq, Grønland.
62) Erik Linden er for tiden soldat.
62) Mona Lise Andersen, aspirant i Tødsø.

Forlovelser:

62) Anni Larsen med (62) Lorens P. Schmidt.
62) Inger Aarup med Per Høj Jakobsen, Tønder.
62) Leif Wedel Jensen med kontorelev Ruth Christiansen, datter af (28) Antonie Christiansen og (25) W. Christiansen.

Bryllupper:

37) Helene Hoeck med P. Andersen, Fåborg.
56) Else Stenbæk med lærer Jørgen Lindgreen, Århus.
59) Hans Lammers med lærerinde Else Pedersen, Frederiksberg.
60) Anne Margrethe Schmidt med Jørn Bengtsson.
61) Thyra Jacobsen med Gudmund Fruergaard.
61) Katharine E. Ehmsen med lærer Ole Helligsøe, Thorning.
62) Elisabeth Nielsen med murer Frank Mikkelsen, Amager.
62) Mona Lise Meinertz Olesen med (62) Bjørn Andersen.
62) Grete Lauridsen med (62) Kjeld Svendsen.
62) Annette Lykkegård Andersen med Heine Andersen, Tønder.

Døde:

94) Johann Carstens, lærer i Wilster, Holsten, død i dec. 1960.
99) Friedrich Viereck, mellemskolelærer i Kiel, død i juli 1962.
01) Fritz Reese, førstelærer i Oldenburg, død i maj 1962.
03) Christian Maibøll, fhv. lærer i Jejsing, personal- og lokalhistoriker, død i febr. 1962.
05) Peter Jensen, Dedsbøl, Sydslesvig, død i april 1961.
06) Peter Hansen Andersen, førstelærer i Fiefbergen, Holsten, død i febr. 1962.
07) Jens Iversen, fhv. lærer i København og Segeberg, rektor i Hamburg, død i nov. 1962.
08) Thomas Jensen, førstelærer i Ophusum, Sydslesvig, død i juli 1961.
13) Emil Grütter, Kronshagen ved Kiel, død i juni 1962.
19) Johannes Söth, konrektor i Garstedt i Holsten, død i maj 1962.
24) Knud J. Dall, førstelærer i Tåning, død i nov. 1961.
25) Jens Chr. Brock, førstelærer i Skelde, død i sept. 1962.
27) Karl M. Larsen Nielsen, lærer i Tjæreborg, død i dec. 1961.
27) Jacob Holdt, førstelærer i Bjolderup, død i nov. 1962.
28) Hans Jørgen Lund Jensen, førstelærer i Mogenstrup, død i nov. 1962.
30) Ernst Engsted, førstelærer i Herslev, død i juni 1962.
56) Henning E. Kjelstrup, lærer i Thisted, død i sept. 1962.

Afsked:

Følgende har søgt og fået bevilget afsked:

13) Jens Andersen Jensen, førstelærer i Løjt, fortsætter som vikar i embedet. Ældste aktive tøndring.
14) Hans Krogh, viceinspektør i Sønderborg.
14) Hans A. Iversen, lærer i Hovslund.

30) Martin Skafte Jespersen, overlærer i Odder.
51) Inge K. Glenstrup, lærerinde i Lyngby.
55) Thomas Husum, førstelærer i Jyllinge.
55) Erna Husum, lærerinde i Jyllinge.
58) Birgit Klever, lærerinde i Nordborg.
60) Jerry Pedersen, aspirant i Viby.

Kursus og lign.:

26) Chr. J. Andersen, (38) Jens Lampe og (42) Maria Banke deltog i United States Educational Foundation's kursus på Bygholm ved Horsens.
38) Jens Lampe har bestået handelsfaglærereksamen.
55) Else Nielsen, kursus i dansk og tysk.
55) Elke Eriksen, kursus i erhvervsvejledning.
56) Aage Knudsen, kursus i erhvervsvejledning.
59) Ernst Rønnenfelt, kursus i fysik og kemi samt i afholdelse af Upsala-prøven.
61) Bent K. Clausen, på sergentskole i Ringsted.
61) Walter Cording, deltager i Folkeskolens Fagkreds Feriekursus i Sønderborg.
62) Jens J. Hellerup, kursus i engelsk.

Andet:

30) Orla Lundbo, tipsstipendium til studierejse til Stockholm og Oslo for at studere »Kunst i skolen«.
33) Lily Smith Nielsen, sognerådsformand i Skårup. (Fyns første kvindelige sognerådsformand).
35) Chr. Stenz, 2. oplag af »Sønderjyllands historie« udkommet. (Nyt Nordisk Forlag).
35) Chr. Stenz, formand for Dansk Historielærerforening.
36) Børge Borgå, oversat og udgivet en hollandsk lærebog i skak for skoleelever.
37) Nic. Büchert, medlem af Husby kommuneråd, Angel.
38) Laurids Enevoldsen, formand for menighedsrådet i Herringe.
38) Carsten Eskildsen, medlem af amtsungdomsnævnets ungdomsskoleudvalg for Tønder amt.
39) Johs. Fink, har udstillet skulpturer på »Den sønderjyske Cirkel«s udstilling i Sønderborg.
39) Knud Erik Pedersen, har modtaget luftmeldetjenestens 10-årstegn.
39) Inga Nilsson, formand for Talepædagogisk Forening.
39) Tage Dam, vicepræsident i Nibe Rotary Club.
41) Kristen Pahuus, leder af undervisningen ved Genner ungdomshjem.
42) Jørgen Grønbjerg, formand for fælleslærerrådet i Vestervig.
43) Vagn Oudrup, tipsstipendium til deltagelse i sommerkursus i Tours.
44) A. Philippsen, medlem af byrådet i Åbenrå. Formand for lærerrådet.
44) Th. Lauridsen, medlem af amtsungdomsnævnet for Roskilde amt.
44) Fritz-Carl Jacobsen, erhvervsvejleder i Sønderborg amt.
45) Hans P. Høgh, formand for lærerrådet i Frøslev-Padborg.
46) Bent Liengaard, kursusforstander for provinsårskursus i Fredericia.
47) Aage Rasmussen, har udgivet »Arbeit und Technik«. Tysk læsebog for de tekniske forberedelsesklasser. (Gyldendal 1962).
48) Hugh Lauridsen, formand for Sydslesvigs danske Ungdomsforeningers idrætsudvalg.

52) Svend Allan Steffensen, forstander for Rødding handelsskole.

52) Aage H. Nielsen, medlem af sognerådet i Vester Sottrup.

54) Helge Jensen, formand for Åbenrå radikale vælgerforening.

54) Adser Leick, medlem af sognerådet i Broager.

57) Just Meulengracht, leder af Odense observatorium.

58) Jens Lillethorup, formand for Strandby idrætsforening.

59) Kristian E. Larsen, sønderjysk skakmester 1962.

61) Walter Cording, formand for ungdomsnævnet i Nybøl. Kasserer i lærerkreds 127.

Her i Tønder

som i hele Sønderjylland glæder vi os over, at planerne om et fast landsdelsorkester nu endelig ser ud til at skulle blive til virkelighed. De nordslesvigske amter og købstæder samt byerne Kolding og Ribe har alle vedtaget at støtte orkestret med et årligt bidrag, Tønder by således med kr. 1,20 pr. indbygger, hvilket i øjeblikket bliver 8.640 kroner.

Orkestret får hjemsted i Sønderborg, hvorfor denne by og Sønderborg amt giver et forholdsvis større bidrag end de andre byer og amter. – Arbejdet ventes sat i gang i løbet af få måneder, og det vil blive tilrettelagt således, at musikerne har en ugentlig fridag fra orkesterarbejdet, hvorved de vil være i stand til at udføre musikpædagogisk arbejde rundt i landsdelen.

Viva la musica! *OBS*

Skal vi mødes til pinse?

En af seminariets lærere sagde til mig fornylig, at han troede, det nu var på tide at holde et stævne i T.-S. igen. Han mente, at der ville komme en del elever, ikke mindst fra de senere årgange.

Nu har vi jo et par gange for flere år siden prøvet at indbyde til pinsemøde, uden at mødet har kunnet gennemføres. Tilslutningen var for ringe. Men bestyrelsen er enig om, at man gerne vil prøve igen, – ikke mindst ud fra den betragtning, at vi så kunne få gennemført nogle hårdt tiltrængte nyvalg til poster i bestyrelsen og redaktionen. Jeg for mit vedkommende nedlægger begge mine poster fra og med udsendelsen af indeværende årsskrift. Jeg fører regnskabet så længe, indtil min efterfølger melder sig – eller bliver valgt. For bliver der ikke valg, så må en melde sig, eller lade sig overtale.

Men altså – vi vil gerne prøve, og jeg foreslår følgende fremgangsmåde:

Senest 1. marts 1963 meddeler man mig, om man kunne tænke sig at komme til et møde. Man kunne så »stemme« for en af 4 dage: St. bededag d. 10. maj, – lørdag d. 11. maj, – 2. pinsedag d. 3. juni, – 3. pinsedag d. 4. juni. Sidstnævnte dag kunne bruges, da det er grundlovsdag dagen efter.

I marts måned vil bestyrelsen så vurdere tilmeldingerne, bestemme dagen og lægge program. Dette vil derefter blive meddelt i Folkeskolen og Den danske Realskole samt sendt til de medlemmer, der har »stemt«, hvorefter vi må bede om en endelig og bindende tilmeldelse. Det lyder lidt indviklet, men det kan vist ikke gøres på anden måde.

Altså: sendt mig et kort inden 1. marts, så vil sagen forhåbentlig udvikle sig.

Og så et lille hjertesuk: husk at meddele postvæsenet adresseforandringer! Der er for mange forsendelser, både de ordinære med årsskriftet og de særlige med skemaer til Tønderbogen, der kommer

tilbage med: Adressaten ubekendt. – I enkelte tilfælde kan det ske, at en meddelelse om flytning, der er sendt til mig, ikke er indført i kartoteket, men det er vistnok en absolut sjældenhed, og det er rart at have en sikker adresse at sende til.

Venlig hilsen

Erik Larsen

kasserer og redaktør

Brorsonsvej 32, Tønder.

Præster og religionslærere mødes

Efter indbydelse fra provst Holdt i Brede og amtsskolekonsulent Breil i Tønder m. fl. har der været holdt to møder i Løgumkloster refugium, hvor præster og lærere har drøftet forholdet mellem skolens religionsundervisning og præstens konfirmandundervisning. Ordførere såvel fra egnen som udefra har fremlagt deres synspunkter, og en livlig debat har der været begge gange. – Det er initiativtagernes ønske, at der må fortsættes i mindre kredse, idet man mener, at der kan være nok at drøfte mellem sognets præst og dets lærere. Her i Tønder har man begyndt arbejdet ved et møde, hvor sognepræst Rudolf Arendt indbød interesserede lærere fra byens forskellige skoler, og der kan ventes flere møder, vel nærmest under studiekredsform.

OBS

Fra udvalget til udgivelse af en Tønderbog

Udvalget med ovenstående noget besværlige arbejdstitel er nu så vidt fremme med arbejdet, at trykningen skulle begynde lidt ind i det nye år. Bogen skal jo være færdig til seminariets jubilæum i september 1963. – Men der mangler stadig nogle besvarelser fra dimittender efter 1920, og i den anledning kan det vist være passende at sige følgende:

Det udsendte skema er kommet prompte tilbage fra mange kammerater, ofte med venlige hilsener og tilbud om hjælp. Denne har tit været nødvendig, idet det kan være ret svært at sidde i Tønder og Åbenrå og finde frem til de kammerater, der ikke står i T.-S.s kartotek. For disse hilsener og denne hjælp siger vi tak.

Men der er også nogle stykker, der har taget vor henvendelse meget ilde op. Nu kan det måske siges, at spørgeskemaet for mange at se er lidt dybtgående. Det er nu ikke et skema, udvalget har »fundet på«, men en form, der har været brugt af fag-historikere i lignende undersøgelser. Vi har nok forsømt at sige ved udsendelsen, at man jo kunne svare på de spørgsmål, man ville, og lade resten være. Så skulle vi da ikke, som det har været sagt, »snage« i de ting, man ikke selv ville oplyse. Men i de tilfælde – særdeles mange –, hvor rubrikkerne er udfyldt helt igennem, vil oplysningerne kunne være til stor nytte for fremtidens forskere af skolens historie.

Som sagt har vi fået mange venlige hilsener, men også nogle ret uvenlige, for at udtrykke det mildt. Nogle har frabedt sig overhovedet at blive nævnt i bogen. Deri kan vi nu ikke tjene dem, idet de må opføres sammen med deres dimissionshold og deres faglige »skæbne« anføres, så vidt den kan oplyses.

Der er endnu tid til at sende tilføjelser til oplysningerne, såfremt der findes nogle, og også for dem, der ikke endnu har indsendt skemaet, til at gøre det til

Erik Larsen
Brorsonsvej 32, Tønder.

Tøndringer-Samfundets regnskab

1961–62

Indtægt:

Kassebeholdning overført	kr.	574,32
Kontingent	–	2,307,54
Solgt årsskriftet	–	114,00
Annoncer	–	709,60
	kr.	3.705,46

Udgift:

Årsskriftet	kr.	2.153,85
Julelegat	–	100,00
Tryksager	–	217,90
Porto m. v.	–	611,80
Kassebeholdning at overføre: Giro kr. 73,84		
Bank – 548,07	–	621,91
	kr.	3.705,46

Tønder, den 5/12 1962.

(sign.) *Erik Larsen*, kasserer.

Ovenstående regnskab er d. d. revideret. Kassebeholdningen afstemt med girokonto og bankbog. Intet at bemærke.

Tønder, den 6/12 1962. (sign.) *Boe Boisen.*

Bredebro, den 10/12 1962. (sign.) *Knud Nielsen.*

Min Far var Lærer

Redigeret af:
Chr. B. Schjørring, Vagn Bro og M. Buhl

Sidste år udkom »Min Far var Præst«, som fik en fin modtagelse. Opmuntret heraf har vi nu udgivet bogen, skrevet af lærerdøtre og -sønner. Der er ialt 22 bidragydere, blandt hvilke vi nævner Vagn Bro, Jørgen Bukdahl, Lis Groes og K. K. Steincke. Også Nordslesvig, Færøerne og Grønland er repræsenteret.

316 sider. – Kr. 21,75, ib. 29,75 **LOHSES FORLAG**

Henny Bødker
Damefrisør
Vestergade 61 . Tønder . Telefon 2 15 42

Frisørmester **E. HANSEN**
Østergade 55
Hårvask og fønbølgning
Dameklipning

PHILIPS
FJERNSYN
- det er klart...

Køb det hos
NISSEN-SØLSTED
Telefon 4 13 16

Orbesen
MANUFAKTUR - KONFEKTION
Storegade - Tønder

De sidste nyheder i kjoler, overtøj og lingeri findes altid i
Damehuset
Vestergade 23

Tønder og Omegns Bank A/S
Telefon 2 20 08 – 10

Køb Deres STRIKKEGARN – STRØMPER og UNDERTØJ hos
J. A. Krogh
Vestergade 65 Tlf. 2 16 42

Indramning af billeder
bedst og billigst hos
Glarmester Bohde
Østergade 20, Tønder

Seminarieelever
køber gode varer
bedst og billigst hos
Filskov POPSENSGADE
(der kan man næsten få alt)

Gælder det service,
smøring eller vask
så mekaniker K. FREDERIKSEN
CALTEX
TØNDER - Tlf. 2 14 43

T. Bundgaards Boghandel

Politikens Danmarkshistorie 1–14 ..... a kr. 26,—
Saxo: Danmarks Krønike 1–3 ..... (billigbogsudgave) kr. 25,50
indbundet kr. 37,50

Sendes franko – Conto oprettes. Højer tlf. 4 24 49

Frede Hansen:

DRENGEGYMNASTIK
(1959)

25 Dagsøvelser med Kommando, Ridstegninger, Foto med Noter m. v. + Særtryk af Dagsøvelserne med Etui: 12 Kr. (10)
Noter til Gymnastikundervisning 3,50 (2,00)
Fodbold-Noter 2,50 (1,50)
Portofrit ved Bestilling paa Postgiro ved Indsendelse af Beløbet.

Priserne i parentes gælder kun for medlemmer af Tøndringer-Samfundet

Frede Hansen, Tønder. Giro 8107

Chr. Buch
VOR BAGER
KONDITORI - CAFE
Tlf. 2 21 14

Gælder det ombetrækning
(det er en tillidssag) – gå derfor til fagmanden – selvfølgelig

UWE HORST
Polsterværksted, Carstensgade 42
Til ferien: Alt i camping udlejes

Gælder det kvalitet
– så

Radiomagasinet
Vestergade 97 - Tlf. 2 19 56

Den friskbrændte kaffe
får De hos

TYGESEN
TOBAKSVARER . VINE . Alt i TØRKOST
Thomas Tygesen, ved seminariet

Hans H. Petersen
URE og OPTIK

Vestergade 27 - Tønder - Tlf. 2 17 07

KIOSKEN
TØNDER ØST

Telefon 2 13 78

Laurits Duus
FRISØR
Østergade 4 – Tønder

Gælder det NYT FODTØJ
– skal det gamle ordentlig repareres
så **PETER NISSEN**
Skotøjsforretning
Eget værksted . Seminaristernes indkøbssted
Vestergade 41 . Tønder . Telefon 2 12 69

VESTKYSTEN
AVISEN
med de mange gode sider!

Carsten Lorenzen jr.
Tønder – Telefon 2 18 32

Tønder Apotek
FORBINDSTOFFER
Tlf. 2 11 15

Wilh. B. Schmidt
CENTRALVARME - SANITET
OLIEFYR
Østergade 26 . Tønder . Telefon 2 12 49

Spar arbejde og tid – *lån* en Højer Bonemaskine
Højer Gulvpleje
Telefon 4 24 41
Specialfabrik for bonevoks, bonemaskiner og skrubbemaskiner

Det største udvalg i
FOTO
BRDR. LØKKE
Torvet – Tønder – Tlf. 2 15 15

Jakob Christiansen
CYKLER OG KNALLERTER
Salg og service
Carstensgade 1 – Tønder

Aktieselskabet
Tønder Kafferisteri
Tønder - Telefon 2 23 17 - 2 23 18

. . . *mælken*
med den gyldne kapsel
TØNDER MEJERI

Telefon 2 13 39

Slagteri
Pølsemageri

FRENDE PETERSEN, v. seminariet

Kemisk renseri **PIKA**

P. J. Schmidt

Østergade 49 Telefon 2 16 82

Blenners Dampvaskeri

Rullevask – Vådvask – Færdigvask

Skibbrogade 2 Telefon 2 22 68

Hvis skoene vil trække vand,
så gå til **WEGNER**
straks på stand.
Han ordner dem for dig med glæde,
så aldrig mer' de trækker væde.
Østergade 4

Johs. Paulsen Schmidt

Bøger, papir, fyldepenne og pencils

Duplikering af enhver art

Østergade, Tønder tlf. 2 13 49

Carl Tiedemann A/S

Trælast . Bygningsartikler . Brændsel . Brændselsolie

Lager: Tønder Øst – Tønder Vest **Telefon 2 10 56 – 2 10 57**

DAME- og
HERREKONFEKTION – så

Brdr. Tygesen

Storegade

BAGERI OG CONDITORI

H. P. Tygesen

Storegade 21 - Tlf. 2 13 05

JOHS. THOMSENS EFTF.

Indehaver: Peter Christensen

KUL . TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER . BRÆNDSELSOLIE

Telefon 2 14 50 – 2 14 51 **TØNDER** **Nørregade 9–11**

Tønder Sparekasse

STIFTET 1820

Prøv

Bager Hansens

lækre wienerbrød og berliner

Østergade 24

Kaysens kaffe

kendt som den bedste

Østergade 33 - Tlf. 2 11 67

Gælder det skolebøger, skolemateriel, fyldepenne, kuglepenne, pencils



gå til **Andersen & Nissen**

BØGER . PAPIR . KUNST

Storegade 26 . Tønder . Telefon 2 13 42

Stedet, hvor man spiser godt og hygger sig

Frida Lambrecht

Telefon 2 13 29 – Skibbroen

SKO-NYHEDERNE finder De altid i stort udvalg hos

M. Riggelsen

Skotøj siden 1893 – Skotøj for alle

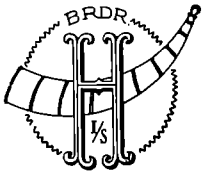

Ure, optik, guld- og sølvvarer i Tønder amt fra

Brdr. Hansen I/S

Storegade 23 . Tlf. 2 12 32 . *Bedste reparationsværksted*

KØD-FLÆSK-PÅLÆG

– – så slagter

Albrechtsen

Østergade 22 – Telefon 2 21 60



AKSEL MICHELSEN

Strucksalle 5

Tønder telefon 2 11 11 – 2 11 12

TONHALLE FOTO

1 minut pasfoto 5,00
3 pasfoto, næste dag 5,00
Den populære serie 8 15,00
Atelier-brudeserie 20,00
Hjemmefoto, børn, fester, stk. 1,50
Ingen ventepenge, ingen kørselsudgifter.

Bestil venligst tid.

Atelieret åbent hver søndag kl. 15–17.

Vestergade 1 – Tønder – Tlf. 2 19 33

Vi leverer også gerne til Dem

M. A. Meyer
Kolonial . Kaffe . Vine

Carstensgade 26 Telefon 2 20 29

P. L. DINSEN A/S

BRÆNDSELSFORRETNING

Korn . Foderstoffer . Kunstgødning

Mellemgade 5 Tønder Telefon 2 21 16

Tønder Landmandsbank A/S

Telefon 2 21 63

Vekselkontor ved grænseovergangen i Sæd og i Rudbøl

Th. Laursens Bogtrykkeri

Jernbanegade 8, Tønder tlf. 2 15 50

FODTØJ

så går man til

Anker Holst

Landsdelens største specialmagasin

Den Danske Landmandsbank

AKTIESELSKAB

Tønder afdeling Telefon 2 21 22 (fl. linier)

HERRE- og DRENGETØJ

Christian Petersen
HERRE-HUSET
Vestergade 18 Tønder Telefon 21156

Gælder det tørkostbordet

så

Østergades viktualieforretning

Østergade 14

FLORA
BLOMSTER - KRANSE - DEKORATIONER
Østergade 59 Tlf. 2 12 38

El-installatør
Svend Kirchheiner
Vestergade 7
Telefon 2 20 45

Møbelhåndværk . Møbelpolstring fra egne værksteder
SNEDKERMESTER Hans Jutzen TØNDER TELF. 22081
HØ MØBLER
Forretningen, hvor man kommer og kommer igen

Johs. Bock
Manufaktur - Konfektion
Tønder Tlf. 2 11 62

Farvehandler
PETER *Jacobsen*
Storegade 16 – Telefon 2 23 68

Isenkram . Glas . Porcelæn
Nic. Andresen A/S
Telefon 2 11 72

MANØ
KOLONIALVARER
Telefon 2 14 66 Vestergade 74

Tønder Andelsslagteri's Udsalg
Vestergade 72
Telefon 2 17 30

Gustav Rothes bogtrykkeri
Grundlagt 1876
Søndergade 8 Telefon 2 11 01

KOM IND OG SE
Sønderjyllands største
UDVALG I PIBER
Reparationer kan udføres på eget værksted
Johannes **PETERSEN**
Storegade 12

Dagbladet
SØNDERJYDEN
TØNDER

Varme pølser

– bedst fra

TORVETS PØLSEVOGN

Willy Asmussen

El-installatør

Riber Jensen

Storegade 14, Tønder, telefon 2 13 11

H. Jacobsen

Kolonial, spirituosa og tobak

Østergade 13

Tlf. 2 12 42 3 % rabat

Støt venligst bladets annoncører

TH LAURSENS BOGTRYKKERI